

KURYER LITEWSKI

w WILNIE DNIA 29 PAZDZIERNIKA V. S. 1813 ROKU.

WIADOMOSCI KRAJOWE.

Wilno dnia 28go Pazdziernika v. s.

W przeszły czwartek, to jest: dnia 23go b. m. z powodu wiadomości o wielkich zwycięstwach przez woyska JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI, i Sprzymierzeńców nad powszechnym nieprzyjacielem odniesionych, śpiewano naprzód było we wszystkich Kościołach uroczyste *Te Deum*, na podziękowanie Panu Zastępów za znamienitą pomyślność Rossyjskiego oręża. Grom dział i odgłos dzwonów nadawał tej uroczystości przyzwoitą okazałość — Na wielkim Placu miasta była parada wojskowa, a Magistrat, i wszystkie cechy ze swoimi znakami i muzyką, witały JW. Jenerała Gubernatora Woiennego powracającego z Kościoła. Wszystkie potem władze tak Wojskowe iako i Cywilne, Szlachta i Duchowieństwo złożyły powinszowania swoje JW. Jenerał Gubernatorowi Woiennemu, który tegoż dnia dawał wielki obiad, na którym zdrowie Nayiaśnieyszego PANA, i całej Jego Nayiaśnieyszey Familii, tudzież Woysk zwycięskich przy stokrotnym gromie dział spełniane było. Wieczorem na illuminowanym Teatrze grana była Sztuka z kantatami i pieśniami stosownemi do okoliczności. — Nazajutrz, to jest: dnia 24go, JW. Gubernator Cywilny i Kawaler Ławński, dawał znowu wielki obiad, na którym przytomny JW. Gubernator Woienny, Urzędnicy Wojskowi i Cywilni i liczne bardzo zgromadzenie, przy odgłosie stosowney muzyki, i kantaty, spełniali zdrowie Nayiaśnieyszego PANA, Jego Nayiaśnieyszey Familii i Woysk Zwycięskich — Wieczorem Szlachta Gubernii Litewsko-Wilenskiej dawała Bał w Domu Paca — Dnia 25go z tegoż powodu i z podobną uroczystością JW. Biskup Wileński i Kawaler Hrabia Stroynowski dawał obiad, wieczorem zaś Obywatele i Negocyanci miasta Wilna bał w domu Millerów. W następny piątek, to jest: dnia 26go Pazdziernika Członki IMPERATORSKIEGO Uniwersytetu Wileńskiego obchodzić będą tę Epokę Chwały i pomyślnego powodzenia Oręża Nayiaśnieyszego PANA, w złożeniu Akademii Muzycznej ze stosownemi do okoliczności kantatami — Przez całe dni trzy, to jest: 23go, 24go i 25go. wieczorami miasto dobrowolnie oświecone było. Dom Uniwersytetu, Ratusz, Dom głównego Pocztamtu, mieszkanie Obywatela Gubernii Mohylofskiej Antoniego Jewniewicza, Synagoga, i inne Gmachy rześnym i gustownym jaśniały ogniem. Radość powszechna tłumaczyła się przez okrzyki i błogosławieństwa Ludu Naylepszemu z Monarchow.

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Berlin 23go Pazdziernika, n. s.

Z głównej kwatery Sprzymierzonych odbieramy następujące urzędowe:

Dziewiąte doniesienie od Woyska.

Lipsk dnia 19go Pazdziernika

Armia Szląska, skuteczniejszy swoje połączenie z wielką armią Czeską i z armią Niemiec północnych, i postawiwszy potrzebne mosty pod Hallą, dnia 15go b. m. wyruszyła do Skeuditz. — Nieprzyjaciel w nieznałomym sile stał pod Radefeld i Lindenthal. — W dniu 16tym Pazdziernika uczyniono rozporządzenia do powszechnego ataku na stanowisko nieprzyjacielskie. Wielka armia Czeska drogą z Borna postępowała ku Lipskowi, Jenerał Hrabia Giulay szedł od Lützen przez Markrantstädt. O godzinie pierwszej uderzyła armia Szląska. Hrabia Langeron wyparował nieprzyjaciela z Radefeld, i ciągnął przeciwko Breitenfeld i Groswet-

teritz. Jenerał York zdobył wieś Lindenthal, i odpędził nieprzyjaciela ku Lipskowi. Tu ukazały się znaczne masy Francuzkiego woyska, które między Cutritsch i Möckern zajęły stanowisko. To ostatnie miejsce osadziła infanterya nieprzyjacielska. Było ono wzięte, i znowu stracone. Nieprzyjaciel sprowadził dział 40 na jeden punkt, i niemi wspierał walczącą swoją piechotę. Cała infanterya korpusu Yorka wchodziła następnie do bitwy, kiedy korpus Hrabiego Langerona wsie Gross i Klein-Wetteritz, na lewym skrzydle leżące zdobył, utracił, i znowu zdobył. Korpus Sakena składał rezerwę. Jenerał naczelny dał mu rozkaz wejść do bitwy, lecz nim on przyszedł, już ją decydowała waleczność woysk naszych. Nieprzyjaciel pod Möckern został przelamany i na kupy rzucony; kawalerya nasza ścigała uciekającą jego piechotę, a z nadejściem nocy skończyła się bitwa pod Cutritsch i Gohlis przed Lipskiem.

Jeden orzeł, dwie chorągwie, 43 działa i więcej 2,000 jeńców, są skutkami zwycięstwa pod Möckern. — Marszałek Marmont dowodził wojskiem nieprzyjacielskim, które się z 4go, 6go i 7go korpusu składało. Strata z naszej strony jest znaczna. W korpusie Yorka wielu oficerów rany odniosło.

Dnia 17go Pazdziernika, korpus Hrabiego Langerona zrobił poruszenie ku prawemu nieprzyjacielskiemu skrzydłu, które po za Cutritsch stanęło. — Jenerał Wasilczykow z kozakami i 4ma półkami kawaleryi między Cutritsch i Schönfeld, postąpił przeciwko linii nieprzyjacielskiej, która go żywym ogniem z dział przyjęła. Nieprzyjaciel kawaleryą na prawym skrzydle postawił. — Na tę kawaleryą uderzyły dwa regimenta jazdy Jenerała Wasilczykowa, i przelamawszy ją w momencie, pędziły w największym biegu, aż na przedmieście Lipskie, dwa tysiące kroków za linią infanteryi Francuzkiej leżące. Tu była ona dosięgnięta, mnóstwo piechoty i kawaleryi nieprzyjacielskiej zrabane, wielka liczba jeńców i 5 dział zdobyte. — Tym czasem infanterya nieprzyjacielska, za której frontem odbył się ten cały atak, stojąc w massach, strzelała z dział na wszystkie strony. Huzarowie jednak nasi, wzięwszy w pośrodek jeńców i zdobyte działa, w śród ognia infanteryi nieprzyjacielskiej, złączyli się z głównym swoim wojskiem. Ten atak kawaleryi należy do najsміelszych i najpiękniejszych tej wojny. — Nieprzyjaciel cofnął się przez rzeczkę Parthę do miasta Lipska. — Ku wieczorowi armia Niemiec północnych przybyła na lewe skrzydło armii Szląskiej, a od wielkiej armii przyszła wiadomość, że wojsko Jenerała Benigsena tak nadciągnie, iż dnia 18go b. m. nieprzyjaciel razem ze wszystkich stron atakowanym będzie.

Dnia 18go Pazdziernika wraz z dnia oświatą, grom dział w około armii Francuzkiej zapowiedział początek bitwy.

Podług uczynionych rozrządzeń, korpus Hrabiego Langerona, miał się przyłączyć do armii Niemiec północnych, w okolicy Taucha przeysć Parthę, i strącić prawe nieprzyjacielskie skrzydło. Jenerał naczelny, rozważając pozycyą nieprzyjacielską, wniósł, że mocnego oporu czynić nie będzie, a zatem przeyscie Parthy pod Möckau ułatwi armii północney iey postęp przez Taucha. Dał zatem rozkazy do ataku. — Nieprzyjaciel czynił mało oporu, i korpus Hrabiego Langerona, przeszedłszy Parthę, zbliżył się ku Lipskowi. Niektóre regimenta kawaleryi nieprzyjacielskiej miały być atakowane, kiedy w teyże chwili przeszły

na naszą stronę. Byli to *Sasi*. Infanterya i artylerya *Saska* przeszła do armii *Niemiec* północnych. — Ta armia posunęła się wkrótce na lewe skrzydło nieprzyjaciela: z nią miała związek armia *Benigsena*, a ta znowu łączyła się z główną armią *Czeską*, która swoje lewe skrzydło pod *Connewitz* nad rzeką *Elster* opierała.

Około południa kłęby dymów i ryk dział były znakiem posuwania się na przód wszystkich połączonych armii. Pół miliona ludzi walczyło na przestrzeni kwadratowej mili.

Korpus Hrabiego *Langerona*, znalazł nieprzyjaciela w pozycji pod *Shönfeld*; gdzie się żywa bardzo rozpoczęła kanonada. Hrabia *Langeron*, rozkazał swojej infanterji uderzyć na *Schönfeld*, zdobył to miejsce; nieprzyjaciel obrócił się w popiół, znowu zdobył, i dopiero pod wieczór opanował się Hrabia *Langeron*, kiedy Jenerał *Saken* dla wsparcia tego ataku, infanterją swoją na *Lipsk* i *Rosenthal* uderzył, a przez to rozdzielił siły nieprzyjacielskie. Korpus *Yorka* dnia tego zostawał w rezerwie.

Z nadejściem nocy nieprzyjaciel ze wszystkich stron był przyparty aż pod mury *Lipska*; na drodze tylko do *Lützen* i *Weisenfelsu*, korpus obserwacyjny Hrabiego *Giulay*, ustępując przewyższającej sile, zajął pozycją nad *Elster*, i droga do *Lützen* została nieprzyjacielowi otwarta. Odebrawszy tę wiadomość Jenerał naczelny, dał rozkaz korpusowi *Yorka*, aby tegoż wieczora pociągnął do *Halli*, a ztamtąd na lewym brzegu *Sali*, zaszedł nieprzyjacielowi drogę pod *Merseburgiem* i *Weisenfelsem*.

Dnia 19go Października ze świtem dnia, okazał się zupełny odwrót nieprzyjaciela do miasta *Lipska*. Mnóstwo wozów amunicyjnych stojących przed bramami miasta, wysadzał on na powietrze. O godzinie 7mej już tylko murami miasta był ograniczony, i widać było, iż w nieładzie uchodził.

Uderzono ze wszystkich stron na miasto. Nieprzyjaciel bronił się uporczywie. Korpus Jenerała *Sakena*, wziął szturmem szanice przed *Halską* bramą, i przedarł się do samej bramy, gdzie wojska jego z najeźszym ogniem nieprzyjaciela walczyły. — Jenerał naczelny rozkazał aby odwod korpusu Hrabiego *Langerona* szturmowym krokiem pospieszył wzdłuż łąk nad *Parthą* leżących. To poruszenie uczyniło nas panami *Halskiej* bramy, a nieprzyjaciel w zupełnym popłochu, opuścił swoje stanowisko. Armia północną zdobyła bramę *Grimską*. Ze czterech stron żołnierze czterech Wielkich Narodów Europejskich weszli do miasta i po bratersku podali sobie ręce. — W mieście poddały się wszystkie Niemieckie wojska. Jenerałowie dowodzący korpusami *Regnier* i *Lauriston*, wraz z wielką liczbą innych Jenerałów, i niezmierną liczbą jeńców, których już 30,000 rachują, w padli w nasze ręce. Przy samym zdobyciu *Lipska*, zabraliśmy 103 działa, i przeszło 200 amunicyjnych wozów. — Ciało *Xięcia Poniatowskiego* miało być znalezione w *Pleisie*. — Nieprzyjaciel ucieka przez *Lützen*. Jeszcze nie jest rzeczą pewną jakim sposobem uisnąć potrafi. *Napoleon* z 20 tysiącami gwardji składa arygardę. — Tak się skończyła owa czterodniowa bitwa Narodów pod *Lipskiem*, która o losie świata stanowi. (z *Gaz. Berlin.*)

(Relacya urzędowa Austriacka pod dniem 19 z głównej kwatery *Rotha*, zawiera także opisanie tej bitwy, z której bierzemy to, co się tycze poruszeń głównej armii *Czeskiej*)

„Dnia 18go z rana główna nieprzyjacielska siła stanęła w porządku do boju od *Connewitz* przez *Dösen* na przedzie *Wachau* ku *Fuchshayn* i *Seifertshayn*. *Lipsk* był osadzony mocnym garnizonem. O godzinie 8mej z rana główna armia *Czeska* rozpoczęła atak we trzech kolumnach. Zamiarem jej było przyprzeć wojsko *Francuzkie* pod same mury *Lipska*, i na ten koniec dowodzący *Feldm. Xiąże Schwarzenberg* przeznaczył po prawej stronie idące wojska Jenerała kawaleryi *Barona Benigsena* i Hrabiego *Klenau*. Druga kolumna pod rozkazami Jenerała *en Chef Barclaya de Tolli* składała się z korpusów Jenerała Hrabiego *Wittgensteina* i Jenerała *Kleista*. *Rossyjskie* i *Pruskie* gwardye, były jej rezerwą. Trzecia kolumna pod Jenerałem *Xięciem* dziedzicznym *Hessen-Homburg*,

składała się z dywizji *Bianchi*, *Xcia Aloizego*, *Lichtensteina*, Hrabiego *Weissenwolf* i Hrabiego *Nostitz*. Rezerwą tej kolumny był oddział wojska pod rozkazami Hrabiego *Colloredo*.

Pierwsza kolumna z *Seifertshayn* postępowała w kierunku do *Holzhausen*, druga z *Gossa* na wzgórki *Wachau*, kiedy trzecia osadzała równinę między *Dösen* i *Lośnig*.

Nieprzyjaciel natęzał wszystkich usiłowań, aby położyć granice posuwaniu się naszych kolumn. Lecz wszystko uległo waleczności i męstwu wojsk *Sprzymierzonych*. Armia *Francuzka* z jednego do drugiego stanowiska wypieraną była, tak, że z nadchodzącą nocą, nieprzyjaciel był tylko ograniczony pozycją od *Connewitz* przez *Probsthayda* do *Zwei-Naundorf*. Na prawym skrzydle był on party niezmierną siłą, gdzie mu 7 dział zabrano.

Już o godzinie 10tej z rana bagaże armii *Francuzkiej* rozpoczęły odwrót drogą do *Weisenfelsu* i *Merseburga*: następnej nocy wojsko tymże traktem ustępować poczęło. Ponieważ nie podobna było na lewą stronę rzeki *Elster* posłać tyle wojska, aby nieprzyjaciela wychodzącego z *Lindenau* zpomyślnym skutkiem można było atakować, przeto *F. Z. M. Hrabia Giulay*, otrzymał rozkaz ustąpić do *Pegau* ze swoim oddziałem wojska, i tylko lekką swoją kawaleryją napastować nieprzyjaciela w odwrócie.

Dnia 19go ze świtem nieprzyjaciel już tylko trzymał się w *Zwei-Naundorf*, i około wietrznego młynka przed karczmami na przeciwko *Connewitz*. O godzinie 7mej był odnowiony powszechny atak, i nieprzyjaciel ze wszystkich stron wrzucony w mury *Lipska*. Tu starał się on czas pozyskać, aby mógł uratować swoje wojska, artyleryą i bagaże: na ten koniec wysłał *Parlamentarza* z propozycją wydania reszty wojsk *Saskich*, które jeszcze nie były przeszły na naszą stronę, pod warunkiem, aby miastu klęsk szturmnie oszczędzić, i załozę *Francuzkiej* z tym wszystkim, co do wojska *Francuzkiego* należy, wolnego odejścia dozwolić. — Propozycya ta została odrzuconą. *Sprzymierzeni* opanowali przedmieścia; nieprzyjaciel jednak chciał się jeszcze bronić w mieście samém. Wojska nasze pomimo jego ognia, zdobyły szturmnie bramę. Pozostałe *Saskie* regimenta, stanęły na placu miasta, i bronił swoją przeciwko *Francuzom* zwróciły. Jeden regiment piechoty *Badeńskiej*, poszedł za przykładem *Sasów*. Bitwa była powszechna — zgiełg i tumult straszliwy — nieprzyjaciel w padł w zamieszaniu nie mając przykładu — każdy nie myślał odtąd tylko o swoim własnym ocaleniu — *Sprzymierzeni* zostali panami miasta.

Tak więc skutkiem tych ogromnych działań, równie głęboko pomyślonych, iak wykonanych szczęśliwie, które na połączeniu wszystkich *Sprzymierzonych* armii, w jednym punkcie i w jednym czasie zasadzone i wyrachowane były, jest, w tych trzech dniach wiekopomnych, zdobycie więcej iak 250 dział, i około 900 amunicyjnych wozów. Jeńców dotąd przyprowadzono przeszło 8,000. Pomiedzy temi znajdując się trzy Jenerałowie dowodzący osobnymi korpusami *Lauriston*, *Regnier* i *Bertrand*, tudzież 10ciu innych Jenerałów.

Pole bitwy trzy godziny drogi długości, i tyleż szerokości mające, na którym za sprawę *Niemiec* i spokoyność *Europy*, przez całe trzy dni walczone, jest tak dalece trupami nieprzyjacielskimi okryte, że stratę, którą wojsko *Francuzkie* poniosło, najmniej na 40,000 ludzi rachować można. Strata wojsk *Sprzymierzonych* w rannych i zabitych dochodzi w ogóle najwięcej do 10,000 ludzi.

Trzy *Monarchowie Sprzymierzeni* w dniu 18tym, iako najbardziej stanowiącym, na wzgórkach między *Wachau* i *Probsthayda* obecni, byli świadkami nadzwyczajnej waleczności swojego rycerstwa.

Jeszcze na placu boju dowodzący naczelnie *Feldm. Xięże Schwarzenberg* otrzymał od *Najjaśniejszego Cesarza Rossyjskiego* order *Sgo Jerzego* pierwszej klasy, od *C. Austriackiego* wielki *Krzyż* orderu *Maryi Teresy*, a od *Króla Pruskiego* order orła czarnego.

Wszystkie armie są w poruszeniu dla ścigania uchodzącego nieprzyjaciela. (z *Gaz. Berlin.*)

Berlin dnia 26go Pazdziernika n. s.

Wczoray otrzymaliśmy od J. K. Wysokości Xięcia Szwedzkiego następujący Biuletyn, o wielkiem i stanowiacém zwycięztwie pod Lipskiem:

Główna kwatera Lipsk dnia 21go Pazdziernika

O poruszeniach i marszach armii połączoney poprzedzających wielkie wypadki już teraz otrzymane, nie można było wcześniej udzielić wiadomości, albowiem należało zdawać sprawę z celu i środków do osiągnięcia jego użytych.

C. Napoleon opuścił Drezno dnia 5go Pazdziernika, i w dwóch kolumnach prawym i lewym brzegiem Elby, ciągnął drogą ku Meissen. Pod Wurzen stanął. — Ten środek, który on czwórma dniami później, niż było trzeba, przedsięwziął, stał się niezmiernie szkodliwym dla armii Francuzkiej, a dwie wielkie bitwy przegrane, zniszczyły to omamienie „iakooby Napoleon był niepokonany”, Armia Szląska i armia Niemiec północnych, znajdowały się na lewym brzegu Elby. Nie miały one wprawdzie ani na tym, ani na przeciwnym brzegu tej rzeki żadnej twierdzy, ani żadnego obronnego miejsca w swoim posiadaniu, lecz zaufane w jedności i mężtwie woysk swoich, postanowiły nie pierwey udadź się na brzeg prawy, aż póki się z nieprzyjacielem nie zmięrzą.

Aby dłużej w tym niepewnym niezostawać położeniu, ziechali się z sobą dnia 7go b. m. w Mühlbek, J. K. Wysokość Xże Szwedzki, Jenerał Blücher i Xże Wilhelm Pruski. Ze w spółney rady wypadło, postąpić na przód i ciągnąć ku Lipskowi.

Dla uprzedzenia tego wypadku, C. Napoleon postanowił uderzyć na armię Szląską. Jakoż poszedł na nią, i starał się ją odciąć od mostu zbudowanego pod Wartemburgiem. Ten jego obrót był od nas przewidziany, i dla tego armia Szląska z prawego przeszła na lewy brzeg Muldy. W nocy z 10go na 11sty, wyruszyły obiedwie armie ze swoich stanowisk pod Zörbig, Jesnitz i Radegast, i zajęły pozycyą nad Salą, armia Szląska pod Hallą, armia Niemiec północnych pod Rothenburgiem i Bernburgiem. C. Napoleon zdumiał się nad tym obrotem, i zdawał się wahać, czyli daley ma poruszenia swoje kierować ku Elbie; uczynił to na koniec, osadził Dessau, zdobył szaniec przedmostowy pod Roßlau, wysłał dwa korpusy armii do Wittenberga, i przymusił Jenerała Thümen, blokującego tę twierdzę, iż po walecznym odporze cofnął się ku Jenerałowi Thauenzien, który w tymże czasie przeszedł na prawy brzeg Elby.

Nieprzyjaciel postąpił zaraz do Roßlau, nalegając na Jenerała Thauenzien, który stosownie do swoich instrukcyi dla obrony Berlina uskuteczniał swój odwrót. Na ten czas nieprzyjaciel obrócił się ku Aken, dla zniszczenia postawionego tam mostu. Woyska postawione na prawym brzegu, broniły się mężnie, chociaż w niezupełnie jeszcze ukończonych okopach, lecz na koniec musiały się cofnąć na brzeg lewy Elby. Wykonały jednak ten odwrót w największym porządku i bez straty, a nawet ostatnie łodzie tamtejszego mostu z sobą uprowadziły. W poprzednich bitwach, które pod Dessau, Koßwig i Wittenbergiem miejsce miały, utraciliśmy około 400 ludzi.

Odebrane zewsząd wiadomości stwierdzały, że C. Napoleon ze znaczną bardzo siłą stoi między Düben i Wittenbergiem, i że, aby wyjść ze swojego krytycznego położenia, zamysła przez Wittenberg przedrzeć się do Magdeburga.

Aby przeszkodzić temu zamiarowi, armia Niemiec północnych, przeszła znowu dnia 13go przez Salę, zamierzając sobie stosować swoje obróty, do obrótow nieprzyjaciela, i uderzyć na niego przy pierwszej podanej sposobności. Dnia 14go powzięliśmy wiadomość, że na prawym brzegu Elby, znajdował się 4ty i 7my korpus, tudzież 2gi korpus kawaleryi, w Wittenbergu 11sty, w Dessau 3ci, w Düben stara i młoda gwardya, a Xże Raguzy stał w Delitz. Tegoż wieczora nieprzyjaciel uderzył na Aken; dywizya Xcia Hessen-Homburg tam pośpieszyła, ale już w ten czas Jenerał Hirschfeld, odparł był attak przez 3ci korpus armii na siebie uczyniony.

Most pod Aken był na nowo odbudowany, i byliśmy gotowi przebydź mocą Elbę w tym miejscu, kiedy, przyszło doniesienie, że Napoleon ściągnął na-

zad korpusy swoje, i koncentruie się między Düben i Wurzen. Kiedy jednak dwa jeszcze korpusy nieprzyjacielskie między Dessau i Wittenbergiem stały, mieliśmy powód obawiać się, aby on nam swoich prawdziwych nie ukrywał zamiarów, i całej swojej siły na punkt gdzie nieprzewidziany nie wywarł. Największym przeto z naszej strony było usiłowaniem, aby żaden z jego marszów przed nami ukryć się nie mógł, a tym sposobem wszystkie nasze obróty były stosownie przedsięwzięte do jego poruszeń. Dnia 15go udaliśmy się do Halli. Napoleon rozumiał, że przejdziemy Salę, i dla tego całą swoją armię ściągnął w okolicę Lipska. W też stronę i w tymże czasie nadciągała wielka armia Czeska pod wodzą Feldm. Xcia Schwarzenberga, a tak położenie armii Francuzkiej co chwila stawało się trudniejszym. Dnia 16go Pazdziernika, armia Niemiec północnych zamiast przejscia za Salę, udała się w lewo do Landsberga. Jenerał Blücher który już pierwey przybył do Skeuditz, a z tamtąd postąpił do Freyrode i Radefeld, uderzył w tym ostatnim miejscu na nieprzyjaciela, i pomimo zaciegtego odporu, pobił go, przerzucił na rzekę Parthę, zabrawszy mu 2,000 jeńców, iednego orla i przeszło 50 dział.

W tymże czasie powzięliśmy wiadomość, że C. Napoleon miał zamiar uderzenia nazajutrz na armię Szląską większą częścią woysk swoich. Armia zaś Niemiec północnych, wyruszyła z Landsberga dnia 17go o godzinie drugiej z rana, i przybyła w czas na wzgórkę Breitenfeldu, gdzie stanęła obozem. Dzień ten przeszedł, a ze strony nieprzyjaciela nic przedsięwziętém nie było. Nazajutrz z rana Xże Wilhelm i Jenerał Blücher ziechali się u Xcia Szwedzkiego. Oznajmili oni J. K. Wysokości, iż armia Czeska tegoż jeszcze dnia postanowiła atakować nieprzyjaciela, a Xże natychmiast przedsięwziął nie zostać nieczynnym świadkiem tej wielkiej rozprawy. W tym celu umówił się z Jenerałem Blücherem, że armia Niemiec północnych pociągnie do Taucha, tam lewym swoim skrzydłem połączy się z armią Jen. Benigsena, i że na ten dzień korpus Jenerała Hrabiego Langerona, pod rozkazami Xcia Szwedzkiego działać będzie. W tymże czasie z tej strony, gdzie stała wielka armia Czeska, zaczęła się już kanonada, a armia Niemiec północnych, udała się niezwłocznie w marsz przez Partha-Bach. Korpus Jenerała Bülowa i kawalerya Jenerała Winzengerode, które składały ostateczny koniec lewego skrzydła, poszły na Taucha. Woysko Rossyjskie, którego przednią strażą dowodził Jenerał Hrabia Worocow, przebyło w bród rzekę Parthę pomiędzy Grausdorf i Plauffig. Jeszcze dnia wczorayszego w wieczor Jen. Winzengerode osadził Taucha, zabrawszy w tym miasteczku trzech oficerów i 400 ludzi w niewolę. Nieprzyjaciel jednak poznał ważność tego stanowiska, i uderzywszy z przewyższającą siłą, znowu je opanował; Jenerał Baron Pahlen, wsparty przez Półkownika Arnoldi od konney artyleryi (który w tym ataku utracił nogę) z takim zapędem na to miejsce uderzył, że nie tylko je zdobył, ale postawione tam dwa bataliony Sasow zabrał w niewolę. Na ów czas kawalerya mogła tak daleko postąpić, iż się połączyła z awangardą Jenerała Hr. Nipperg, który należał do dywizyi Jenerała Bubna składającej część armii Benigsena. W tymże czasie Hetman Platow ze swoją lekką kawaleryą, i J. C. Wysokość Wielki Xiążę Konstanty na to miejsce przybyli.

Nieprzyjaciel, który się był cofnął z Pauzdorf, postępował znowu na przód, i tę wieś infanteryą i znaczną liczbą dział osadził. Jenerał Bülow który tamże przybył, otrzymał rozkaz uderzyć na tę wieś, a woyska jego ze zwyczajną i nieustraszoną walecznością, natychmiast ją zdobyły. Nieprzyjaciel rozpoczął na ów czas żywą kanonadę, na którą z kilku bateryi Rossyjskich i Pruskich dzielnie i skutecznie odpowiadano.

Kawalerya Rossyjska pod wodzą Jenerała Orurka, Manteufła, Pahlena i Chastella, w pośród tego morderczego z dział ognia, stała kilka godzin z tak nieustraszoną i zimną odwagą, iż się nad nią sam nieprzyjaciel zdumiewał. Około godziny trzeciej, wyruszył on z Sollershausen i z Volknersdorf z wielkie-

mi massami na przód; Xże Szwedzki dał rozkaz kawaleryi Rossyjskiej uderzyć na nieprzyjaciela, który w iedney chwili był odparty, i straciwszy 4ry działa, na powrót do tych wsi zapędzony.

Uformowawszy się na ów czas w kolumny, postępowaliśmy ku *Lipskowi*, kiedy nieprzyjaciel pomiędzy *Melkau* i *Engelsdorf* wystąpiwszy ze znaczną siłą, zagrażał obeysciem naszego lewego skrzydła. Jenerał *Bubna* który stał pod *Steteritz*, rozkazał woyskom swoim uczynić obrót, przez który dywizya Hr. *Neipperg*, stanęła wprost przeciwko nieprzyjacielowi. Jeden *Saski* oficer od artyleryi przeszedł na naszą stronę ze swoją baterią z 10ciu dział złożoną. Gdy woyska nasze w tym punkcie postawione, nie były ieszcze dosyć liczne, przeto Xże *Hessen-Homburg* otrzymał rozkaz przybycia w tę stronę, co z tak wielkim porządkiem i dokładnością wypełnił, iak gdyby rzecz się odbywała na placu wojskowego ćwiczenia. Jenerał *Bülow* zdobył szturmem wieś *Stüntz* i *Solershausen*, mocno osadzone infanterią i działami. Woyska *Pruskie* waliły wszystko przed sobą na ziemię, i pomimo powtórzonych ataków nieprzyjaciela, utrzymawszy przez całą noc te stanowiska, decydowały w tym punkcie bitwy zwycięztwo na naszą stronę.

Jednakże nieprzyjaciel nalegał natarczywie na nasze lewe skrzydło, aby go w naywiększey nie można, utrzymywał odległości od *Lipska*. Brakowało nam w tym miejscu na dość liczney artyleryi. Xże *Szwedzki* wezwał Rossyjskiego Jenerała *Barona Will*, aby w jego imieniu żądał od *Saskiego* oficera, iżby ten, aż do przybycia naszych dział, ze swoich na nieprzyjaciela strzelać rozkazał. Ten oficer, który niegdyś służył pod rozkazami Xcia *Szwedzkiego*, okazał się być gotowym do wypełnienia tego żądania, a tak 10 sztuk dział, które przed kilką minutami do niarzmienia *Niemiec* użyte były, przeciwko ich ciemiężycielom zwrócone zostały. Oby ten przykład był nauką dla Zdobywców, i przekonaniem, iż boiazń, która przed niemi zgina narody, kończy się, iak tylko ich moc odstępnie! — Półkownik *Diedericks* dowodzący częścią woyska Rossyjskiego przydaną do korpusu *Bülowa*, oddał tu istotne przysługi; równie też *Kapitan Bogue Szef* kompanii do rzucania *Rac Kongrewskich*, które tu z nadzwyczajnym skutkiem użyte były; z powszechnym jednak żalem ten oficer utracił tu życie.

Tym czasem nieprzyjaciel ze swojego lewego skrzydła wysłał znaczny korpus, który postępował przeciwko Jenerałowi *Langeron*. Ten Jenerał, który ze swoimi woyskami tak walecznie zdobył wieś *Schönefeld*, musiał na ten czas wzmocnić artyleryą swoją Jenerała *St. Priest*, który nie miał dostateczney ilości dział. 20 sztuk dział *Szwedzkich* pod Jenerałem *Cardell*, poleciały galopem w tamtą stronę, ubezpieczyły punkt zagrożony i przez dobrze kierowany ogień, przymusiły nieprzyjaciela do odwrotu. — Noc, która już była zapadła, przepędziliśmy całą pod bronią. — Jenerałowie *Suchtelen*, *Stewart*, *Vincent*, *Pozzo Di-Borgo* i *Kruzemark* przez kilka godzin w pośród najeższego wytrzymałi ognia. Pod pierwszym zabito konia.

Nazajutrz dnia 19go o godzinie 5tej, nieprzyjaciel ustąpił z *Volkmersdorf*, i rzucił się na przedmieście *Lipskie*. Xże *Szwedzki* rozkazał Jen. *Bülowu* zdobyć szturmem miasto. Ten poruczył Xciu *Hessen-Homburg* kierowanie tego ataku, a Jenerał *Borstel*, miał go wspierać. Brama miejska była opalisadowana, a mury miasta opatrzone strzelnicami; pomimo tego, wpadły do miasta woyska nasze, i tu Xcia *Hessen-Homburg* został raniony w ramie. Gdy iednak nieprzyjaciel ze wszystkich domów strzelał, bitwa była uparta i długo nie rozstrzygnięta. Sześć batalionów *Szwedzkich* z iedną baterią przybyły na pomoc, i wiele się do pomyślnego skutku przyłożyły. Major *Döbeln* poległ: prawdziwa strata dla woyska! Major *Ebelhielm*, który dowodził *Szwedzką* artyleryą, został ciężko raniony. Jenerał *Borstel*, który ze świeżemi woyskami przybył, objął komendę w miejscu Xcia *Hessen-Homburg*, i zostaliśmy nakoniec panami miasta; wszystko, cokolwiek się z przytomnych tam żoł-

nierzy nieprzyjacielskich nie oddało w niewolę, śmierć odniosło.

Gdy się to działo z iedney strony miasta, z drugiej 5 batalionów strzelców Rossyjskich z awangardy Jenerała *Worońcowa*, przyszły dla wsparcia *Prusakow*; i 14sty półk strzelców pod wodzą Półkownika *Krasnowskiego* opanował *Grymską* bramę, gdzie znaczną liczbę dział zdobył. Ponieważ nieprzyjaciel odwrót swój przez *Pleissę* skutecznie musiał, na której nie wiele miał ubezpieczonych przechodów, tedy ten niezmierny nacisk woysk, artyleryi, bagażów, sprawił powszechne w woysku *Francuzkim* zamieszanie. W tymże prawie czasie, do zdobytych szturmem bram miasta, weszły awangardy *Szląskiej* armii i Jenerała *Benigsena*, a nakoniec w skutek tak wielkiego zwycięztwa, *Nayiaśnieysi* *Monarchowie* *Cesarz Rossyjski*, *Cesarz Austriacki*, *Król Pruski* i Xże *Następca Szwedzki* do *Lipska* przybyli.

Stoczone bitwy pod *Lipskiem*, pociągają za sobą niezmiernie i zupełnie stanowzące skutki. Już dnia 18go *Napoleon* rozpocząć kazał woysku swojemu odwrót przez *Lützen* i *Weisenfels*. On zaś sam dopiero dnia 19go o godzinie 10tej z rana konno *Lipsk* opuścił; a znalazłszy, że w *Ransztadskiej* bramie, mocno już strzelano, wyjechał bramą wiodącą do *Pegau*.

Woyska *Sprzymierzone* wzięły 15stu *Francuzkich* Jenerałów w niewolę, między którymi *Lauriston*, *Regnie* i *Bertrand*, osobnemi korpusami dowodzili. Xże *Poniatowski*, gdy się przez *Elster* chciał ratować w tej rzece, śmierć znalazł. Ciało także Jenerała *Dumoutier*, Szefa głównego sztabu 11go korpusu w *Elster* znaleziono. Więcej tysiąca ludzi w tej rzece utonęło. Xże *Bassano* (*Marek*) pieszo uszedł. Marszałek *Ney* ma być raniony. Zdobyliśmy przeszło 250 dział, 900 wozów amunicyjnych, więcej iak 15,000 jeńców, wiele orłów i chorągwi. W szpitalach nieprzyjaciel zostawił 23,000 ludzi ranionych i chorych.

W ogóle strata nieprzyjaciela wynosi 60,000 ludzi; podług rachunku bardzo zbliżonego do prawdy nie zostało więcej *Napoleonowi* nad 75, do 80,000 żołnierzy. Wszystkie woyska *Sprzymierzone* są w poruszeniu dla ścigania tych szczątków, i co godzina przyprowadzają jeńców, artyleryą i bagaże. *Niemiecy* i *Polscy* żołnierze, całemi zastępami go odstępnie, i wszystko okazuje, iż oswobodzenie *Niemiec* pod *Lipskiem* uskutecznione zostało.

Rzeczą jest niepojętą, iak człowiek który trzydzieści wielkich bitew stoczył, i który rozumiał, że swoją wojenną sławę, zaczął wszystkich dawniejszych wodzów *Francyi*, mógł być do tego stopnia pobłądzić, aby armią swoją w tak zły postawił pozycyi, iaka od niego obroną była? za sobą miał rzeki *Elster* i *Pleissę*; na drodze, którą się powinien był cofać, wszędzie miejsca bagniste, i nie więcej iak ieden most, przez który 100,000 ludzi i 30,000 wozów bagażowych przechodzić miało! Jestże to ten wielki wódz, przed którym drzeć miała *Europa*? (z *Gaz. Berlin.*)

WIADOMOSCI ROZMAITE.

— Do *Stralsundu* przybyło znowu wiele okrętów *Angielskich*, z *Mundurami*, bronią, romem i mięsem solonem dla woysk *Sprzymierzonych*.

— Marsz nagły Jenerała *Benigsena* z pod *Drezna* (gdzie znaczną część woyska swego zostawił) i uczęszczanie, iakie miał w wielkiej bitwie, należą do rzędu naypiękniejszych dzieł wojennych. Gdy Jenerał *Blücher* zdobywał *Halską*, a Xże *Szwedzki* *Grimską* bramę, Jenerał *Bennigsen* kazał przypuścić szturm do *Petersthor*, zdobył ją, i to decydowało wzięcie ostateczne miasta.

— *Gazety Berlińskie* wyraznie mówią, iż *Król Saski*, który przybył do *Berlina*, uważany jest iako jeniec wojenny.

— Donoszą z *Magdeburga* pod dniem 7 *Pazdziernika* n. s. że załoga téj twierdzy, nie składa się iak z 7 do 8,000 piechoty, po większej części z kontyngensów *Niemieckich* mniejszych *Xiążat* złożona; która nie tylko nie ułatwia obrony tej twierdzy, ale jest ciężarem dla małej liczby będących tam *Francuzów*, którzy na znajdującego się w pośród siebie nieprzyjaciela ustawiczne oko mieć muszą.

OGŁOSZENIE RZĄDOWE

N. 8815.

3 Ukazem Rządzącego Senatu dnia 31go Augusta t. roku za Nrem 10,473 wydanym o wykasowaniu z liczby i okładu zapisanych w Skazkach terazniejszej szóstej rewizyi, odbywającej się podług Nay wyższego Manifestu 18go Maja 1811go Roku, podwóynie i nad liczbę przez nieumyślne omyłki, i nieostróżność, dusz, postanowiono; imo: tych którzy się okaza w Skazkach terazniejszej szóstej rewizyi nad liczbę i w podwóynej liczbie zapisanemi, przez nie umyślne podających Skazki niedopatrzeć się i omyłki, o których weszły proźby, a po wysłedzeniu nie masz żadnego podeyrzenia względem oszukania i złego użycia; Izbowi Skarbowym za utwierdzeniem Naczelników Gubernii z podwóynej liczby i okładu wyłączyć, a gdyby się iaki na takowych ludziach z podwóynego ich w rewizyi zapisania okazał niedobór, tego nie pozyskiwać. zrew Ponieważ od wydania Nay wyższego Manifestu o terazniejszej rewizyi upłynęło już więcej dwóch lat, i podający Skazki mieli czas opatrzenia się o zapisanych nad liczbę, lub podwóynie w rewizyi duszach; tedy dla przecięcia dalszych o to czynności, naznaczyć podającym Skazki na podanie o wyłączenie takowych ludzi z podwóynej liczby i okładu proźb i dowodów, sześć miesięcy termin od odebrania tego Ukazu w Izbach Skarbowych, i po onym postępować w wyszukaniu i w wyłączeniu nad liczbę, albo podwóynie w rewizyi pokazanych dusz z liczby i okładu, podług osnowy Ukazów 1785. 1799 i 1808 Roku. i zcie: Po upłynieniu tego sześć miesięcy terminu, żadnych proźb o takowe wyłączenie nad liczbę i podwóynie w rewizyi zapisanych dusz więcej nie przyjmować, a należące z nich do Skarbu podatki pobierać spełna, podług osnowy Prawa. — O czém Wileński Gubernski Rząd dawszy zalecenie Miejskim i Ziemskim Policjom dla obwieszczenia Obywatelów, czyni wiadomo niniejszym, że w spomniony sześć miesięcy termin liczy się od dnia 16go Septembra teraz. Roku.

Sowietnik Machwic.

3 Rząd Gubernski Minski ogłasza, że Minskij Gubernii, Obywatela Xcia Ludwika Radziwiłły majątki, które ulegały konfiskacie za niestawienie się tegoż Radziwiłła na naznaczony Nay wyższym Manifestem wydanym w dniu 12tym Decembra 1812 Ru termin z Zagranicy; teraz zaś wszystkie jego majątki i kapitały, za Naywyższym JEJO IMPERATORSKIEY MOSCI Ukazem, wyrażonym w odniesieniu się Jenerała Adjutanta Xięcia Wołkońskiego, uczynionem do Minskij JW. Woienego Gubernatora i kawalera Ihnatiowa, od Sekwestru oswobodzone zostały. — Oktobra 10go dnia 1813 Roku.

Sekretarz Czerniew.

3 Rząd Gubernski Litewsko - Grodzieński, czyni wiadomo, tym, iż znajdujący się przy JW, Jenerał Majorze Engelhardzie Skarbowi dzienszczykowie Kozłow i Wasili zbiegli ze Dworu Kustowicz w Kobryńskim Powiecie, i przy ucieczce unieśli z sobą ze Szkatułki JW. Engelharda więcej iak sześć tysięcy Rubli Assygnacyami, 69 Holenderskich dukatów, 10 dukatów podwóynych Francuzkich i Wexel wydany JW. Engelhardowi od Prowiantkiewego Półkownika Kowanki na 60,000 Rubli Assygnacyami, złotą Tabakierę i inne rzeczy; a oprócz tego uprowadzili z sobą parę koni, jednego ka-

sztanowatego, a drugiego gniadego — Jeśli takowi dzienszczykowie gdzie się okaza, to wziąć ich, i pod ścisłą strażą do Kobryńskiego Niższego Ziemskiego Sądu dostawić; z postawy zaś są oni: *pierwszy Kozłow* wzrostu średniego, twarzy czarniawey gładki-y, nosa zadartego, oczu szarych, włosów na głowie ciemno - światłych, ostrzyżony po dworecku, w dworowym odzieniu, we Fraku albo w Surducie, w kamizelce, w płaszczu ciemno - szaraczkowego sukna, z czerwonym kołnierzem, od urodzenia 28 lat — *Drugi Wasili*, wzrostu wysokiego, twarzy białey, nosa podługowatego miernie prostego, oczu siwych, włosów na głowie światło czerwoniawych; ostrzyżony po dworecku, we fraku, pantalionach i dalszym dworeckim ubiorze, mający lat 30 od urodzenia. — Oktobra 9 d. 1813 Ru.

W obowiązku Sekretarza Koleski Sekretarz Tunikow.

P O D R A D Y.

N. 8816.

3 Rząd Gubernski Wileński ogłasza, iż w Kommissyi Wileńskiego Prowiantkiewego Depo, zaczął się odbywać targi na dostawienie do magazynów Kowieńskiego i Jurborskiego, maki, krup i owsa; a zatym życzący wziąć na siebie takowe dostarczenie, mają się stawić do targow z prawnemi kaucyami, na termin: *pierwszy* 27 teraz: miesiąca, *drugi* 3go, a *trzeci i ostatni* 6go dnia następującego Nowembra, do wspomnioney Kommissyi, gdzie im ogłoszono będzie, o ilości potrzebowania, jako też o terminach dostarczenia i kondycjach — Oktobra 19go dnia 1813 roku.

Sowietnik Machwic.

L I C Y T A C Y A

N. 6,870.

1 Kommissya Wileńskiego Prowiantkiewego Depo ogłasza, iż życzący sobie kupić będące w Wileńskich Magazynach surowe wołowe różnego gatunku Skory, sztuk 447, i dadź więcej nad obawioną cenę 500 rubli assygnacyami, mają się stawić do Kommissy na dzień 10ty następującego miesiąca Nowembra — Oktobra 27go dnia 1813.

Siódmej klasy Pośnikow.

O D K U P

3 Litewsko - Wileńska Skarbowa Izba ogłasza, iż w tutejszej Gubernii, w miasteczku Poniewiezu, oddaie się na odkup od 1go Januar: następującego 1814 na jeden rok naprzód wódczany odkup, sosowe i konsumpcyjne zbory, a także trakter i młyn; życzący wziąć w aręde wspomnione artykuły, razem albo też udzielnie, mają się stawić do teyże Izby, na termin: *pierwszy* 10go, *drugi* 13go, a *trzeci i ostatni* 16go dnia miesiąca Decembra, teraz: roku z prawnemi i dostatecznemi kaucyami — 7bra 28go dnia 1813 roku.

Sowietnik Nieczaiew.

OGŁOSZENIE SĄDOWE.

2 W skutek Dekretów; pierwszego w Ru 1811 Xbra 2 Sądu Ziemskiego Wileń. determinującego Exdywizyą majątku Kreyny z Szymonów Izraelowey Lewkowiczowey Gordonowey — drugiego Exdywizorskiego w Roku 1812 Marca 1 Zapadłego Dylacyjnego. Sąd Exdywizorski za podanym w Ru 1813 na dniu 21 8bra Obwieszczeniem za niedziel cztery idq. na dniu 17 miesiąca 9bra, za sprowadzeniem siebie, w Kamienicy Gordonowskiej na Ulicach Zydowskiej i Jatkowej w Mieście Wilnie pod Nrem 242 położoney, do kontynuacji dzieła przystąpi — Ażeby zatym wszyscy jakiegokolwiek rodzaju Kredytorowie i Pretensorowie do majątku Gordonowskiego, do tego Sądu iawili się, przez niniejszą Awizacyą daie się wiedzieć.

OGŁOSZENIA PRYWATNE

2 Niżej podpisany znajdując w dodatku do Nru 84 Kuryera Litewskiego w imieniu WW. Józefa i Anny Burych byłych Prezydentów Grodz. Brasławskich zamieszczoną przeciwko W. Kwintowi Deputatowi wywodowemu awizacją, w materii iakby nieważności Obligu przez W. Teofila Burego na zawinioną sumę temuż Deputatowi wydanego, następnie odpowiadam w imieniu W. Kwinty. — Nie tajno było WW. Burych, gdy syn ich Teofil W. Kwintowi zadłużył, albowiem tym kredytem żyjąc w mieście opędzał osobiste potrzeby, a w znaczniejszej części wydatkował na promocyą Rodzicielskich interessów w rozmaitych dykasteryach Gubernskich, a naostatęk zasilenie przez W. Kwinty kredytem w prowadzonemu do służby wojennej NAYJASNIEYSZEGO MONARCHY naszego, dało początkową kreacyą, (w czém świadectwo i dowody złożone przekonają) to wszystko znając naydostateczniej WW. Burowie, a licząc W. Kwinty z tego szczególnie względu w rzędzie swych przyjaciół, przez czas nie mały słowa iednego przeciwko zawinieniu się syna nie rzekli. — Lecz gdy interess obcy rozróżnia to wszystko, nazywają złym i podstępem, co wprzód było liczonem w obowiązkach do wdzięczności. — W. Kwinta Deputat aż nadto jest pewnym, że W. Teofil Bury za powrótem swoim, nie zaprzeczy realności długu, iaki zaciągnął mając lata zupełne, w których jego Prawa krajowe już czyniły mocnym do podpisywania i stanowienia Tranzakcyów, a skłonniejszy do sprawiedliwego z swym Dobroczyńcą obeyscia, bez

sprzecznie dopełni satysfakcyą z funduszu, który się okaże prawnie do jego należnym. —

Onufry Wołkunowski Rotmistrz Pittu Trockiego.

1 Dnia 1go Oktobra 1813 Roku pomiędzy innemi rzeczami skradzionemi w Domu W. Doroszki, u JP. Walentego Hanke, ukradziono razem Skrypt W. Doktora Szymkiewicza na Rubli Srebrnych 350 nizey podpisanemu służący. Niżej podpisany ostrzega zatem Publiczność, iż gdyby taki Skrypt przez kogokolwiek był wybywany, lub iakimkolwiek sposobem w ważności puszczaany, iż taki nie ma żadnego znaczenia i wagi, i te ostrzeżenie w Gazecie Kuryera Litewskiego umieszczam
Walentin Hanke.

RZECZY SKRADZONE.

2 12 Septembra terazniejszego roku skradziono szkatulę w domu Weynerow, czarno malowaną, dużą, mosiędzem i żelazem okutą, z cyfrą na wierzchu w literach trzech, z których dwie B. W. w jakowej znajdowały się dwa sygnety brylantowe, jeden z portrecikiem miniaturowym brylantami osadzony, drugi z zegarkiem takoz osadzony brylantami — Papiery różne, prawa, obliży, kwity i dalsze do różnych interessow JP. Tournauwa służące — Pieniędzoma rubli 200 srybrem i kilkaset assygnatami — Ktoby zatem o takowej szkatule dać mógł pewną wiadomość, odbierze nadgrody srebrem rubli sto; zawiadamiający o tém zechce się zgłosić do Daniela Klimontowicza Kamornika Plenipotenta właściciela ukradzoney szkatuły.

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]